

**Álit við tilmæli um samsýning og
eftirløn landsstýrismanna v.m.**

Juli 2017

1	Inngangur	3
1.1	Arbeiðssetningur	3
1.2	Undanfarin álit og málgongd	3
1.3	Innsavnan av upplýsingum og allýsingar	3
1.4	Bygnaðurin í álitinum	4
2	Samandráttur	5
2.1	Høvuðsatlit	5
2.2	Tilmæli	5
2.3	Avleiðingar av at seta tilmælini í verk	5
3	Verandi skipan í Føroyum	6
3.1	Landsstýrisfólk	6
3.2	Løgtingslimir	9
4	Skipanin í grannalondum okkara	12
4.1	Grønland	12
4.2	Ísland	13
4.3	Danmark	15
4.4	Noreg	17
5	Lønarlagið í føroyska samfelagnum	19
6	Viðgerð og tilmæli	21
6.1	Inngangur	21
6.2	Grundarlagið undir samsýning til lögmann og landsstýrisfólk	21
6.3	Lønarsamsýning til lögmann og landsstýrisfólk	21
6.4	Fríur bústaður, kostnaðarendurgjald og ferðing	22
6.5	Samskiftisútreiðslur	23
6.6	Fráfaringarløn	23
6.7	Eftirlønarviðurskifti	24
7	Keldulisti	25
7.1	Lógartilfar	25
7.2	Annað tilfar	25
7.3	Heimasíður	25
	Fylgiskjøl	27

1 Inngangur

Løgmaður hevur, við heimild í løgtingslóg nr. 77 frá 6. mai 2003 um nevnd at geva lögmanni tilmæli um samsýningar og eftirløn landsstýrismanna v.m., í skrivi, dagfest 7. desember 2015, tilnevnt Gunn Ellefsen, advokat á Advokatfelagnum við Strond 4, Jóhannes Færø, grannskoðara á SPEKT, og Anniku Sølvará, stjóra í Granskingarráðnum, í nevndina fyri hetta valskeiðið.

Nevndin skipaði seg á fyrsta fundi við Anniku Sølvará sum forkvinnu.

1.1 Arbeidssetningur

Nevndin skal geva lögmanni tilmæli um samsýningar og eftirløn landsstýrismanna v.m. sambært løgtingslóg nr. 77 frá 6. mai 2003.

Endamálið við lógini er at tryggja lögmanni dygt og væl grundað tilmæli um samsýningar og eftirløn landsstýrismanna v.m., og skal nevndin sambært lógini taka atlit til:

- lønarlagið í landinum yvirhøvur;
- teirri tign og ábyrgd, sum liggur í stórvunum;
- hvussu samsvarandi stórv í grannalondum okkara verða lønt, og
- onnur viðkomandi viðurskifti.

Tilmælið skal verða handað í seinasta lagi við endan á aðru tingsetu í einum valskeiði. Tað vil í hesum føri siga í seinasta lagi áðrenn ólavsoku 2017.

1.2 Undanfarin álit og málsgongd

Tríggjar nevndir hava sitið undan hesari. Fyrsta nevndin læt sítt álit úr hondum tann 14. juni 2005 og onnur nevndin tann 27. juli 2009. Talan er í báðum førum um drúgv álit við neyvri lýsing av økinum og tilmælum um broytingar í lógini. Okkum upplýst hevur hvørki av hesum báðum álitum fingið nakra ítøkiligá politiska viðgerð.

Triðja nevndin handaði sítt álit tann 3. januar 2013. Hetta álitid varð viðgjørt politiskt, og við støði í álitinum og viðgerðini varð semja um at gera broytingar í løgtingslóg um samsýning og eftirløn landsstýrismanna v.m.

Táverandi lögmaður, Kaj Leo Holm Johannesen, legði uppskot til løgtingslóg fyri Løgtingið tann 28. februar 2014 sum løgtingsmál nr. 95/2013. Uppskotið varð lagt í serliga § 25 nevnd, sum hevði fleiri fundir um málið. § 25 nevndin legði fram álit tann 8. mai 2014. Við 3. viðgerð varð eitt broytingar-uppskot lagt fram og samtykt. Endaliga uppskotið til løgtingslóg varð samtykt við 19 atkvøðum fyri, 12 ímóti og 0 blonkum atkvøðum tann 9. mai 2014. Lógin varð lýst tann 19. mai 2014 at koma í gildi, tá ið nýtt landsstýrið hevði tikið við eftir fyrstkomandi løgtingsval.

Góð fyra ár eru liðin, síðani seinasta álitid varð handað, og góð trý ár eru liðin, síðani lógin varð broytt. Lógin kom í gildi á heysti 2015.

1.3 Innsavnan av upplýsingum og allýsingar

Núsitandi nevnd hevur valt at leggja dent á hesi evni í sínum álit:

- At lýsa galdandi lóg, herundir hvørjar broytingar vórðu gjørdar í lógini í 2014;
- at kanna, hvussu broytingarnar eru settar í verk, og hvussu tær virka;

- at dagføra brotini í undanfarnu álitunum um skipanina í Føroyum, samanborið við grannalond okkara og
- at meta um, hvørt tað er tørvur á broytingum í galdandi lóg.

Nevndin hevur m.a. samskipt við Løgmannsskrivstovuna, Løgtingsskrivstovuna, Gjaldstovuna og Hagstovuna til greining av ávísnum spurningum.

Lógin nevnr bert samsýning og eftirløn landsstýrismanna v.m. Løgmaður verður ikki nevndur serstakt í yvirskriftini til lógina. Nevndin hevur valt at nevna lögmann serstakt, tá ið tað eru hansara serligu viðurskipti, sum verða umrødd; annars verður brúkt heitið landsstýrisfólk. Fyri londini Noreg, Danmark og Ísland eru vald felagsheitini stjórnarleiðarar og ráðharrar. Fyri Grønland hava vit valt at nýta teirra egnu heiti, umskrivað til føroyskt.

1.4 Bygnaðurin í álitinum

Í parti 2 verða nevnd tey høvuðsatlit, sum nevndin hevur lagt dent á í sínum arbeiði, og síðani verður tikið samanum tilmælini. Somuleiðis verður heilt stutt nomið við avleiðingarnar av at seta tilmælini í verk.

Í parti 3 lýsir nevndin verandi samsýningarskipan v.m. fyri lögmann og landsstýrisfólk, sundurgreinað í lønarsamsýning, frían bústað og kostnaðarendurgjald, samskiptisútreiðslur, fráfaringsløn, við deyða, eftirlønarviðurskipti og aðrar starvsreglur. Í parti 3.2 verður skipanin hjá lögtingslimum umrødd.

Í parti 4 verða skipanir í grannalondunum Grønlandi, Íslandi, Danmark og Noregi lýstar.

Í parti 5 lýsa vit lønarlagið í Føroyum fyri samanberilig störv.

Í parti 6 verða tey einstøku liðini í verandi samsýningarskipan viðgjørd. Tikið verður samanum skipanina í dag og komið verður við tilmælum um, hvussu samsýningarskipanin eftir nevndarinnar tykki í framtíðini eigur at verða sett saman.

Tórshavn, juli 2017

Annika Sølvará

Gunn Ellefsen

Jóhannes Færø

2 Samandráttur

2.1 Høvuðsatlit

Nevndin hevur í arbeiði sínum lagt dent á at koma við einum áliti, sum lýsir galdandi skipan við teimum tillagingum, sum hava verið gjørdar, síðani seinasta álitid varð latið lögmanni.

Nevndin hevur dagført upplýsingarnar frá undanfarnu álitunum um skipanirnar í grannalondunum, sum samanborið verður við.

Nevndin er samd um, at tað er so stutt fráliðið, síðani skipanin varð broytt munandi eftir tilmæli frá undanfarnu nevnd, at tað ikki ber til at meta um broytingarnar til fulnar. Nevndin metir, at skipanin sum heild er munandi betri, rímligari og meiri gjøgnumskygd enn hon var, áðrenn broytingarnar. Tað verður tí bert mælt til broytingar, har mett verður, at hesar kunnu betra enn meiri um nýggju skipanina.

2.2 Tilmæli

Samanumtikið gevur nevndin lögmanni hesi tilmæli um samsýningar og eftirløn landsstýrismanna v.m.:

Mælt verður til, at verandi skipan heldur fram á flestu økjum:

- Lønartalvan hjá tænastráðgjafum landsins eigur framvegis at nýtast sum grundarlag undir lønarsamsýningini til lögmann og landsstýrisfólk (6.2.);
- lønarlagið verður mett at verða hóskandi og eigur tí fyribils ikki at verða broytt (6.3.);
- skipanin við kostnaðarendurgjaldi eigur at halda fram (6.4), og
- nýggja eftirlønarskipanin verður mett at verða greið og skynsom og eigur tí at halda áfram (6.7).

Mælt verður til hesar broytingar:

- Nærri reglur um ferðing hjá landsstýrisfólkum í embætisørindum skulu ásetast í kunngerð (6.4.);
- nærri reglur um samskiftisútreiðslurnar hjá landsstýrisfólkum skulu ásetast í kunngerð (6.5), og
- Øll almenn løn skal verða mótroknað í fráfaringsløn, um so er, at fráfaringsløn verður latin fyri eitt tíðarskeið, sum er longri enn 3 mánaðir (6.6).

2.3 Avleiðingar av at seta tilmælini í verk

Verða tilmælini fylgd, mugu neyðugar tillagingar gerast í viðkomandi lóggávu.

Tað framgongur longu av §1, stk. 6 í lögtingslóg um eftirløn og samsýning landsstýrismanna, at kunngerðir skulu gerast um ferðing í embætisørindum og um samskiftisútreiðslur. Hetta krevur tí ikki broytingar í aðrari lóggávu.

Ein møgulig broyting av ásetingini um at mótrokna alla almenna inntøku í fráfaringslønini krevur eina broyting í lögtingslóg um samsýning og eftirløn landsstýrismanna v.m., sum seinast broytt við kunngerð nr. 108 frá 15. september 2015.

3 Verandi skipan í Føroyum

3.1 Landsstýrisfólk

Samsýning og eftirløn landsstýrismanna er í dag skipað sambært lögtingslóg nr. 10 frá 8. januar 1993, sum seinast broytt við kunngerð nr. 108 frá 15. september 2015.

Fleiri broytingar vórðu gjørdar á økinum í 2014 eftir tilmæli frá undanfarnu nevndini, sum lat inn álit Gamlaárskvøld 2012.

Niðanfýri hava vit lýst mest týðandi liðini í lógini hvør sær. Har broytingar vórðu gjørdar í 2014, verður hetta lýst og viðmerkt.

3.1.1 Lønarsamsýning

Eftir galdandi lóg fær løgmaður eina mánaðarluga samsýning, sum er 130% av 40. lønarflokki hjá tænastrummonnum landsins. Landsstýrisfólk fáa eina mánaðarluga samsýning, sum er 110% av 40. lønarflokki hjá tænastrummonnum landsins. Lønartalvan hjá tænastrummonnum landsins er seinast javnað tann 1. oktober 2015, og svarar 40. lønarflokkur til eina mánaðarløn á kr. 60.980,74.

Lønarsamsýning, kr.	Mánaðarlig	Árlig
Løgmaður	79.275	951.300
Landsstýrisfólk	67.079	804.946

Samsýningin verður útgoldin mánaðarluga frammanundan frá 1. degi í mánaðinum aftaná, at landsstýrisfólkið hevur tikið við starvinum til tann mánaðurin er úti, tá ið landsstýrisfólkið fer frá.

Áðrenn lógarbroytingina fekk løgmaður eina mánaðarluga samsýning samsvarandi 40. lønarflokki hjá tænastrummonnum landsins, meðan landsstýrisfólk fingu samsýning samsvarandi 38. lønarflokki hjá tænastrummonnum landsins.

Áðrenn lógarbroytingina í 2015 fingu løgmaður og landsstýrisfólk, umframt lønarsamsýningina, útgoldið skattafrítt borðfæ. Løgmaður fekk í 2012 útgoldið umleið kr. 85.000,- sum borðfæ um árið, meðan landsstýrisfólk sama ár fingu útgoldið umleið kr. 28.000,- hvør sum borðfæ um árið. Hetta er nú strikað.

3.1.2 Friur bústaður og kostnaðarendurgjald

Hevur løgmaður fastan bústað uttanfyri høvudsstaðarøkið¹, kann hann flyta til høvudsstaðin í ein bústað, sum landið rindar.

Viðvíkjandi landsstýrismonnum, so kann løgmaður játta landsstýrisfólkum endurgjald fyri útreiðslur til bústað í høvudsstaðnum, um viðkomandi í starvstíðini hevur fastan bústað, har tað ikki er landfast,

¹Tað vil siga uttanfyri Tórshavn, Hoyvík, Argir og Hvítanes.

ella serlig viðurskipti gera seg galdandi. Fyri hvørt landsstýrisfólk verður í mesta lagi endurgjaldið, móti kvittan, upp til kr. 10.000 pr. mánað fyri húsaleigu, el og hita.²

Eingin lögmaður ella landsstýrisfólk hefur fingið endurgjald fyri útreiðslur til bústað í høvuðsstaðnum, síðani sitandi landsstýrið kom til.

Áðrenn lógarbroytingina í 2015 høvdu øll landsstýrisfólk, sum búðu uttanfyri Suðurstreymoy, rætt til frían bústað í Tórshavn. Í staðin fyri frían bústað kundi eitt landsstýrisfólk fáa eitt árligt kostnaðarendurgjald, sum var tengt at, í hvørjum parti av landinum landsstýrisfólkið búði. Kostnaðarendurgjaldið var ikki skattskyldugt.

Í dag er tað sambært §1, stk. 4, í løgtingslóg um samsýning og eftirløn landsstýrismanna soleiðis, at lögmaður og landsstýrisfólk, sum ikki eru úr Tórshavn, Hoyvík, Argjum ella Hvítanesi, fáa afturat lønini árligt kostnaðarendurgjald, grundað á reglurnar um endurgjald til tæna- og starvsmenn.

Kostnaðarendurgjaldið verður latið soleiðis:

- a) Flutningskostnaður við egnum bili við Strandfaraskipum Landsins 200 ferðir aftur og fram árliga.
- b) Koyripeningur og tunnilsgjald millum heimstað og Tórshavn 200 ferðir aftur og fram árliga.

Kostnaðarendurgjaldið er skattskyldugt og verður útgjaldið mánaðarliga saman við lønarsamsýningini.

Trý landsstýrisfólk fáa kostnaðarendurgjald í lötuni. Hini landsstýrisfólkini búa øll í Tórshavn og fáa tí einki kostnaðarendurgjald.

3.1.3 Ferðaútreiðslur

Landsstýrisfólk fáa ferðastuðul sambært løgtingslóg nr. 93 frá 6. juni 1997 um stuðul til ferðaútreiðslur. Ferðastuðulin, sum ikki er skattskyldugur, verður mótroknaður í kostnaðarendurgjaldinum.

Nærri reglur um ferðing hjá landsstýrisfólkum í embætisørindum skulu sambært §1, stk. 6, í løgtingslógini um samsýning og eftirløn landsstýrismanna ásetast í kunngerð. Enn er tó eingin kunngerð sett í gildi hesum viðvíkjandi. Í staðin verða almennu reglurnar um ferðing eisini nýttar fyri landsstýrisfólk.³

3.1.4 Samskiftisútreiðslur

Landið útvegar og rindar fyri allar neyðugar samskiftisútreiðslur. Nærri reglur um samskiftisútreiðslurnar skulu sambært §1, stk. 6, í løgtingslógini um samsýning og eftirløn landsstýrismanna ásetast í kunngerð. Enn er tó eingin kunngerð sett í gildi hesum viðvíkjandi. Í staðin verða almennu reglurnar fyri farteleson-, telduúttegan og nýtslu hjá starvsfólkum hjá tí almenna⁴ eisini nýttar fyri landsstýrisfólk.

² Sambært §8 í lógini um samsýning og eftirløn landsstýrismanna v.m. verður endurgjaldið fyri húsaleigu, el og hita javnað sbrt. §2 í løgtingslóg nr. 107 frá 22. desember 1999 um áseting og javning av almanna veitingum við seinni broytingum.

³ Avtala millum Fígghjarmálaráðið og Tænastumannafelag Landsins um dagpening frá 5. februar 2013.

⁴ Rundskriv um burturbeining av KT-útbúnaði, dagfest 3. desember 2014.

3.1.5 Fráfaringarløn

Tá landsstýrisfólk fer frá, fær viðkomandi samsýning eftir hesi reglu:

- Sitið 0-1 ár: 3 mánaðir
- Yvir 1 ár: 6 mánaðir

Fráfaringarlønin er tann sama sum lønarsamsýningin.

Fær landsstýrisfólk í fráfaringartíðarskeiðnum samsýning ella bíðipening sum lögtingsfólk, verður henda inntøkan mótróknað í fráfaringarlønini. Onnur inntøka verður ikki mótróknað í fráfaringarlønini.

3.1.6 Við deyða

Doyr landsstýrisfólk, meðan viðkomandi er í starvi, fær eftirsitandi hjúnafelagi ella børn undir 18 ár samsýning í 6 mánaðir.

3.1.7 Eftirlønarviðurskipti

Áðrenn lógarbroytingina í 2014 høvdu landsstýrisfólk rætt til egin eftirløn, tá ið viðkomandi hevði verið landsstýrisfólk í minsta lagi eitt ár samanlagt.

Hægsta eftirlønin hjá hesum landsstýrisfólkunum er 60% av eftirlønargevandi lønini í tí lønarflokki, sum landsstýrisfólkið varð samsýnt eftir, tá ið viðkomandi fór úr starvi. Rætturin til fulla eftirløn varð vunnin eftir 8 ára starvstíð. Rætturin til eftirløn varð vunnin soleiðis:

Egin eftirløn	Uppsparing
1. til 4. árið	9% árliga
5. til 8. árið	6% árliga
Tilsamans eftir 8 árum	60%

Eftirlønin hjá hesum landsstýrisfólkunum verður útgoldin mánaðarliga frammanundan frá 1. í mánaðinum aftaná, at viðkomandi hevur fylt 67 ár. Hevur viðkomandi bæði verið lögmaður og landsstýrisfólk, fær viðkomandi eftirløn sum lögmaður.

Reglur eru ásettar í tágaldandi lóg um, hvussu gerast skal, tá ið landsstýrisfólk eisini hava sitið á lögtingi, hvussu niðursett eftirløn verður útróknað og fyri hjúnafelagaftirløn og barnaftirløn.

Aftaná lógarbroytingina í 2015 rindar landið upp til 15% av lønarsamsýningini, sum lögmaður og landsstýrisfólk fáa, afturat í eftirløn í eina eftirlønarskipan, sum er góðkend av landsstýrinum.

Eftirlønarprosentið verður ásett í mun til, hvussu leingi landsstýrisfólkið hevur verið landsstýrisfólk eftir gomlu skipanini og í mun til, hvussu leingi landsstýrisfólkið hevur sitið á tingi.⁵

⁵ Sí fylgiskjal 1

3.1.8 Aðrar starvsreglur

Sambært §9 í lögtingslóg um samsýning og eftirløn landsstýrismanna er ásett, at um landsstýrisfólk, tá ið viðkomandi tekur við, hevur stórv í almennari tænastru ella privatum virkjum, samtøkum ella stovnum, skal viðkomandi vanliga siga tey frá sær. Landsstýrisfólk kann tó í hendinga førum, við samtykki løgmans, halda fram í tílíkum starvi, um løgmaður heldur, at tey ikki kunna hava við sær trupulleikar í røkjan av embætisskylduni sum landsstýrisfólk.

Løgmaður boðar lögtinginum frá, hvørji stórv avvarðandi landsstýrisfólk framvegis hava loyvi at røkja, og hvørji stórv løgmaður sjálvur framhaldandi ætlar at røkja.

Landsstýrisfólk hevur sambært §10, stk. 2, í lógini rætt til farloyvi í sambandi við barnburð og ættleiðing eftir reglunum, sum er galdandi fyri tænastrumenn.

3.2 Løgtingslimir

3.2.1 Lønarsamsýning

Lögtingslóg nr. 12 frá 18. februar 1999 um samsýning og eftirløn lögtingsmanna ásetir reglurnar fyri samsýning til lögtingslimir.

Sambært §1 í hesi lóg verða lögtingslimir samsýntir samsvarandi 34. lønarflokki hjá tænastrumonnum landsins, meðan lögtingsformaðurin verður samsýntur eftir somu reglum, sum eru galdandi fyri løgmann. Næstformonnum tingsins og nevndarformonnum verður afturat mánaðarlønini veitt serlig samsýning, sum er kr. 30.000 árliga.

Vanliga skattskylduga samsýningin til lögtingslimir kann samanfatast soleiðis:

Lønarsamsýning, kr.	Mánaðarlig	Árlig
Lögtingsformaður	79.275	951.300
Næstformenn í tinginum	40.366	484.389
Lögtingslimir, sum eru nevndarformenn	40.366	484.389
Lögtingslimir	37.866	454.389

3.2.2 Kostnaðarískoyti

Umframt føstu samsýningina, sum er nevnd omanfyri, fáa allir lögtingslimir eitt skattafrítt endurgjald upp á kr. 2.000 um mánaðin fyri útreiðslur, ið standast av arbeiðinum.

3.2.3 Kostnaðarendurgjald

Afturat lønarsamsýningini og kostnaðarískoytinum verður veitt eitt árligt skattafrítt kostnaðarendurgjald, grundað á reglurnar um endurgjald til tænastru- og starvsmenn, til teir lögtingslimir, sum búgva uttanfyri høvuðsstaðarøkið⁶. Kostnaðarendurgjaldið er roknað út eftir, at lögtingslimir mæta 100 dagar í Lögtinginum um árið.

⁶ Tað vil siga uttanfyri Tórshavn, Hoyvík, Argir og Hvítanes.

Sambært §1, stk. 3, í lögtingslóg um samsýning og eftirløn lögtingsmanna fær lögtingslimur, sum er valdur í øðrum valdømi enn Suðurstreymoy, men býr ella kann haldast at hava fast tilhald í Tórshavnar kommunu, sum endurgjald fyri eykaútreiðslur í hesum sambandi, samsýning sum nevnt omanfyri svarandi til 50 ferðir árliga. Hetta verður roknað eftir miðaltalinum millum Tórshavn og stytstu og longstu ferleið til pláss í valdøminum, har hann er valdur. Tað skal í hesum sambandi viðmerkjast, at teksturin í lógini ikki er rættaður, síðani Føroyar eru blivnar eitt valdømi.

Skipanin verður sambært Løgtingsskrivstovuni praktiserað soleiðis í dag, at tinglimur, sum býr uttanfyri Suðurstreymoy, men sum velur at flyta til Havnar, í sambandi við at hann verður valdur á løgting, fær endurgjald fyri eykaútreiðslur svarandi til 50 ferðir árliga.

Fyri hvønn tingdag, tinglimur ikki møtir á lögtingsfundi, verður sambært §1, stk. 7, í lögtingslóg um samsýning og eftirløn lögtingsmanna gjørdur frádráttur í kostnaðarendurgjaldinum.

Niðanfyri eru nøkur dømi um, hvat tinglimur, ið býr uttanfyri høvuðsstaðarøkið, og sum møtir á tingi 100 dagar í árinum, hevur rætt til í skattafríum kostnaðarendurgjaldi.

Árligt skattafrítt endurgjald, kr.	
Norðstreymoy (Vestmanna)	40.600
Eysturoy (Runavík)	56.600
Norðoyggjar (Klaksvík)	63.000
Vágar (Miðvágur)	39.960
Sandoy (Sandur)	45.080
Suðuroy (Tvøroyri)	37.500

Samsýningarnar og kostnaðarendurgjaldið verða sambært §2, stk. 1, í lógini útgoldin við 1/12 mánaðarliga frammanundan frá 1. degi í mánaðinum, aftaná at Løgtingið hevur góðkent valbrævið hjá viðkomandi lögtingslimi, til endan á tí mánaði, lögtingslimur leggur tingsessin frá sær.

3.2.4 Ferðaútreiðslur

Í sambandi við ferðing uttanlands í lögtingsørindum verður, sambært §1, stk. 6, í lögtingslóg um samsýning og eftirløn lögtingsmanna, veitt ferðaendurgjald og dag- og tímapeningur eftir somu reglum, sum eru galdandi fyri tænaðum landsins.

3.2.5 Samskiftisútreiðslur

Sambært Løgtingsskrivstovuni fáa lögtingslimir útflyggjaðan hvør sín teldil til lögtingsarbeiðið. Tey fáa hvørki telefon ella teldu frá Løgtinginum.

3.2.6 Fráfaringarløn

Verður lögtingslimur ikki afturvaldur, ella má hann leggja tingsessin frá sær vegna sjúku, fær hann, sambært §2, stk. 2, 1. pkt., í lögtingslóg um samsýning og eftirløn lögtingsmanna, samsýning sambært §1, stk. 1, í somu lóg í 1 mánað fyri hvørt árið, hann hevur havt sess á løgtingi, tó í minsta lagi í 4 mánaðir og í mesta lagi í 6 mánaðir.

3.2.7 Við deyða

Doyr lögtingslimur, fáa hjúnafelegi ella børn undir 18 ár, sambært §2, stk. 2, 2. pkt., í lögtingslóg um samsýning og eftirløn lögtingsmanna, samsýning eftir §1, stk. 1, í somu lóg í 6 mánaðir.

3.2.8 Eftirlønarviðurskipti

Lögtingslimur hefur sambært §4, stk. 1, í lögtingslóg um eftirløn og samsýning lögtingsmanna rætt til egineftirløn, tá ið hann hefur havt sæti á lögtingi í minsta lagi í 1 ár tilsamans. Eftirlønin verður útgoldin, tá ið tinglimurin fyllir 67 ár, um hann ikki framvegis hefur sæti á lögtingi. Í serligum føri kann lögtingslimur fáa eftirløn frá 60 ára aldri⁷. Hægsta egineftirlønin er 60% av eftirlønargevandi lønini í 34. lønarflokki, og verður henda veitt, tá ið lögtingslimur hefur havt sæti á tingi í 16 ár ella meir.

Ein lögtingslimur vinnur sær rætt til eftirløn soleiðis:

Egineftirløn	Uppsparing
1. til 8. árið	4,5% árliga
9. til 16. árið	3% árliga
Tilsamans eftir 16 árum	60%

Hægsta eftirlønin hjá lögtingsformanninum, sum er 60% av eftirlønargevandi lønini í lønarflokkinum, hann er samsýntur í, verður veitt, tá ið lögtingsformaðurin hefur verið formaður í 8 ár ella meira.

Serligar reglur eru í lógini, sum viðgera stöðuna, tá lögtingslimur hefur rætt til egineftirløn frá øðrum størvum.

Eisini eru ásettar reglur um eftirløn til eftirsitandi hjúnafelaga og børn eftir lögtingslim.

3.2.9 Aðrar starvsreglur

Sambært §3 í lögtingslóg um samsýning og eftirløn lögtingsmanna hefur lögtingslimur, sum er í starvi hjá landinum, eini kommunu, kommunalum felagsskapi, landsfyrirøku ella hjá einum kossioneraðum felag, rætt til farloyvi úr starvi sínum í tíðarskeiðinum, meðan hann hefur sæti á tingi. Lögtingslimur, sum hefur starv hjá einum av omanfyri nevndu stovnum ella hjá ríkinum, kann í mesta lagi starvast 50% av tíðini í hesum starvi, meðan hann/hon er lögtingslimur ella varafólk fyri lögtingslim.

Lögtingslimir hava, sambært §2, stk. 4, í lögtingslóg um samsýning og eftirløn lögtingsmanna, rætt til farloyvi uttan frádrátt í samsýning og eftirlønarløni í sambandi við barnsurð ella ættleiðing.

⁷ Sbrt. §4, stk. 2 í lögtingslóg nr. 12 frá 18. februar 1999 um samsýning og eftirløn lögtingsmanna.

4 Skipanin í grannalöndum okkara

Nevndirnar, sum handaðu lögmanni álit í 2009 og 2013, hugdu at skipanunum í Grønlandi, Íslandi, Danmark og Noregi. Tað arbeiðið var væl úr hondum greitt, og vit hava valt at endurgeva tað her við teimum tillagingum, sum broytingar síðani 2012 hava ført við sær.

4.1 Grønland

Samsýningar v.m. til landstings- og landsstýrismir eru ásettar í “Landstingslóg nr. 22 frá 18. desember 2003 um “Vederlag m.v. til medlemmer af Landstinget og Landsstyret m.v.”, sum seinast er broytt við Inatsisartutlóg (landstingslóg) nr. 10 frá 6. juni 2016.

4.1.1 Lønarsamsýning

Í Grønlandi fáa bæði landstings- og landsstýrismir eina samsýning, sum er tengd at lønartalvuni fyri tænaðumenn í Grønlandi (ASG-økið). Samsýningin til landsstýrisformannin og hini landsstýrisfólkini fylgir 38. lønarstigi. Samsýningin til landstingslimir fylgir 35. lønarstigi.⁸

Umframt lønina fáa bæði landstings- og landsstýrismir aðrar viðbøtur, sum verða javnaðar samsvarandi lønarbroytingunum á tænaðumannaøkinum í Grønlandi.

Samsýningar saman við viðbótum eru hesar galdandi frá 1. apríl 2016:

Lønarsamsýning, kr.	Mánaðarlig	Árlig
Landsstýris- og landstingsformaðurin	89.067	1.068.807
Landsstýrismir, sum eisini eru landstingslimir	74.524	894.289
Landsstýrismir, sum ikki eru landstingslimir	72.146	865.755
Landstingslimir	36.073	432.876

4.1.2 Fríur bústaður og kostnaðarendurgjald

Landsstýrisformaðurin og landstingsformaðurin fáa frían bústað í Nuuk, men verða tó skattaðir av einum leiguvirði uppá kr. 48.000 um árið.⁹

Hinir landsstýrismirnir fáa tænaðubústað og skulu gjalda 60% av tí húsaleigu, sum verður roknað fyri bústaðin í samsvari við galdandi reglur fyri útrokning av húsaleigu fyri bústaðir, sum grønlenska heimastýrið ávísir sum tænaðumanna bústaðir.¹⁰

Landstingslimir hava rætt til kostnaðarendurgjald til at rinda útreiðslur í sambandi við starvið sum landstingslimir. Kostnaðarendurgjaldið til tinglimir, sum í lötuni er kr. 65.476 um árið, er skattskyldugt og verður leypandi prístalsjavnað.¹¹

⁸ Sambært § 1, stk. 1 og § 6, stk. 1-3 í landstingslóg nr. 22 frá 18. desember 2003.

⁹ Sambært § 6, stk. 5 í landstingslóg nr. 22 frá 18. desember 2003.

¹⁰ Sambært § 6, stk. 6 í landstingslóg nr. 22 frá 18. desember 2003.

¹¹ Sambært § 1, stk. 2 í landstingslóg nr. 22 frá 18. desember 2003.

Landsstýrislimir fáa onki fast kostnaðarendurgjald, men hava rætt til at halda útreiðslur til umboðan og til tænastráðgjafir fyri landskassans rokning. Harumframt er serstøk skipan galdandi fyri fríferðir til Nuuk hjá familjuni hjá landsstýrislimum.¹²

4.1.3 Ráðharrabilur

Landsstýrislimir fáa frían bil uttan førara at ráða yvir. Teir landsstýrislimir, sum taka av hesum tilboði, verða skattaðir av ráðharrabilinum á sama hátt sum aðrir skattaborgarar við fríum bili frá arbeiðsgevaranum.

4.1.4 Samskiftisútreiðslur

Landsstýrislimir hava fría telefon og frítt internethald.

4.1.5 Fráfaringarløn¹³

Bæði landstings- og landsstýrislimir hava rætt til fráfaringsløn, sum svarar til mánaðarlønina í starvinum.

Fráfaringarlønin verður goldin í 1 ½ mánað fyri hvørt byrjað heilt ár, viðkomandi hevur verið í starvinum sum landstings- ella landsstýrislimur. Fráfaringarlønin verður tó altíð goldin í minsta lagi í 3 mánaðir og í mesta lagi í 12 mánaðir.

Tað ber ikki til at fáa fráfaringsløn sum landsstýrislimur og løn sum landstingslimur samstundis.

Um tann, ið hevur rætt til fráfaringsløn, doyr, meðan hann er í starvinum, ella meðan hann fær fráfaringsløn, fáa eftirsitandi hjúnafelagi og børn rætt til hansara fráfaringsløn.

4.1.6 Eftirlønarviðurskifti¹⁴

Frá 1. januar 2004 eru eftirlønarviðurskiftini skipað soleiðis, at goldið verður til eina privata skipan í einum pensjónskassa við sæti í Grønlandi. Talan er um eina eftirlønarskipan við leypandi útgjaldi (ratupensjón ella lívrentu) umfatandi aldurseftirløn og hjúna- og barnaeftirløn. Inngjaldið til skipanina er 10 % av lønini frá arbeiðsgevaranum, og 5 % verða trekt av lønini hjá landsstýrisliminum. Fólk, sum eru yvir 50 ár, tá ið tey gerast landsstýrislimir, kunna velja at fáa eftirlønargjaldið útgjaldið sum løn, og fáa tey tá samsvarandi ongan eftirlønarrætt.

Onki serstakt ískoyti er til eftirlønarskipanina hjá landsstýrislimum afturat omanfyri nevndu skipan.

4.2 Ísland

Í Íslandi er skipanin soleiðis, at Altingið hevur sett eitt lønarráð, “Kjararáðið”¹⁵, sum tekur sær av at viðgera og gera tilmæli um lønarviðurskiftini hjá altingslimum, ráðharrum, hægstarættardómarum og økisráðgjafum.

¹² Sambært §§ 7-8 í landstingslóg nr. 22 frá 18. desember 2003.

¹³ Ásetingar í § 10 í landstingslóg nr. 22 frá 18. desember 2003.

¹⁴ Ásetingar í § 12 í landstingslóg nr. 22 frá 18. desember 2003.

¹⁵ Lønarráðið er sett sambært § 14 í altingslóg nr. 88 frá 1. juli 1995, “Kjararáðið”.

Ráðið, sum varð seinast valt í juni 2014, er mannað við fimm limum. Tey sita í 4 ár. Tríggir limir eru valdir av Altinginum, ein av Hægstarætti og ein av Fíggjarmálaráðnum.¹⁶

Lønarásetingarnar eru tó lógarfestar, galdandi fyri bæði altings- og ráðharralønir og eftirlønarviðurskifti teirra.

Harumframt hevur Altingið eina “Forsætisnevnd”, hvørs limir eru altingsformaðurin og fimm altingsvaraformenn. Henda nevnd hevur m.a. um hendi at áseta reglur um rakstur tingsins, herundir ymiskar samsýningar, so sum løn fyri álitissessir (nevndarformenn o.a.), ferðaendurgjöld, vistarhaldskostnaðir, trygging og aðrar útreiðslur í sambandi við tingmannastarvið.

4.2.1 Lønarsamsýning

Frá 1. juni 2016 eru lønirnar hjá ávikavist forsætisráðharranum, ráðharrum og altingslimum í Íslandi hesar¹⁷:

Lønarsamsýning, kr. ¹⁸	Mánaðarlig	Árlig
Forsætisráðharrin	87.809	1.053.707
Ráðharrar	79.358	952.293
Altingslimir	44.937	539.246

Samsýningin lækkaði munandi í sambandi við kreppuna í Íslandi, men er síðani hækkað nakað aftur.

4.2.2 Fríur bústaður og kostnaðarendurgjald

Hvørki forsætisráðharrin ella hinir ráðharrarnir fáa frían bústað ella aðra hjálp til bústað í Reykjavík.

Hinvegin fáa teir ráðharrar, sum eru fastbúgvandi uttanfyri høvudsstaðarøkið, og sum fáa sær innivist í Reykjavík, eitt kostnaðarendurgjald uppá kr. 7.895 um mánaðin.

Ráðharrar, sum búgva uttanfyri høvudsstaðarøkið, og sum velja at ferðast til og frá arbeiði, fáa koyriútreiðslurnar endurgoldnar umframt ein triðing av fulla kostnaðarendurgjaldinum svarandi til kr. 2.632 um mánaðin.

Kostnaðarendurgjaldið er skattskyldugt.

Meðan ráðharrar sum heild hava frítt skrivstovuhald, telefon, telduútgerð o.a.m., so fáa altingslimir endurgoldið, móti kvittan, útreiðslur teirra í sambandi við starvið sum altingslimir til m.a. at skipa fyri fundum og tiltøkum og til skeið v.m., tó í mesta lagi kr. 5.116 um mánaðin.

Kostnaðarendurgjaldið til ráðharrar kann samanfatast soleiðis:

Kostnaðarendurgjöld, kr.	Mánaðarlig	Árlig
Kostnaðarendurgjald fyri bústað í Reykjavík	7.895	94.740
1/3 av kostnaðarendurgjaldi (pendlarar)	2.632	31.580

¹⁶ Sí www.kjararad.is

¹⁷ Sambært “Launatafla kjararáðs nr. 500”, sum er at finna á www.kjararad.is

¹⁸ Upphæddirnar eru umroknaðar til kursin tann 13. oktober 2016, sum var 5,89 DKK.

4.2.3 Ráðharrabilur

Ráðharrarnir hava ráðharrabil. Talan er um, at hvør ráðharri sær hevur ræði á einum bili við førara, sum verður tilkallaður eftir tørvi. Sum útgangsstøði skal bilurin bert brúkast í tænastuøringdum, men móguleikarnir verða umsitnir rúmsátt, og tað er upp til hvønn einstakan ráðharra at avgera, hvussu hetta skal umsitast, t.e. í hvønn mun flutningur í privatum øringdum fer fram.

Ráðharrar verða skattaðir av ráðharrabilinum á sama hátt sum aðrir skattaborgarar við fríum bili frá arbeiðsgevaranum.

4.2.4 Samskiftisútreiðslur

Ráðharrar fáa fría telefon og telduútgerð.

4.2.5 Fráfaringarløn

Ráðharrar fáa fráfaringarløn í 3 mánaðir eftir at verða farnir úr starvi. Hevur ein ráðharri verið í starvinum í meira enn eitt ár, fær hann fráfaringarløn í 6 mánaðir, svarandi til løn hansara sum ráðharri. Tó verður virðið av móguligari aðrari inntøku í fráfaringartíðarskeiðinum drigið frá fráfaringarlønini eftir nærri reglum.

4.2.6 Eftirlønarviðurskifti

Frá 2012 at rokna er lógin um almenna eftirlønargrunnin eisini galdandi fyri altings- og stjórnarlimir. Hesin eftirlønargrunnur er opin fyri øllum starvsfólkum hjá statinum.

Ráðharrar gjalda 4% av allari løn sínari inn í grunnin. Harafturat rindar staturin 11,5% av lønini sum partur arbeiðsgevarans.

Vanlig starvsfólk vinna sær ein eftirlønarrætt uppá umleið 1,9 % av síni meðalløn fyri hvørt árið, tey hava galdið inn í grunnin. Farast kann úr starvi við fullari eftirløn frá 65 ára aldri. Farast kann eisini úr starvi áðrenn 65 ára aldur, men tó í fyrsta lagi frá 60 ára aldri við niðursettari eftirløn. Niðurskurðurin er 0,5% fyri hvønn mánað, viðkomandi restar í 65 ára aldur.

Altings- og stjórnarlimir hava tó eftirlønarrættindi, sum eru nakað betur enn fyri starvsfólk landsins. Teir fáa 2,375 % í eftirløn av meðallønini fyri hvørt árið í starvi sum antin altings- ella stjórnarlimur. Eftirlønin kann tó ongantíð fara uppum 70% av meðallønini.

Staturin endurrindar eftirlønargrunninum eykaútreiðslurnar av hesi meirútreiðslu í mun til inngjöldini.

4.3 Danmark

4.3.1 Lønarsamsýning

Í Danmark verða allir ráðharrar samsýntir við støði í eini grundupphædd, sum verður javnað á sama hátt sum tænaðumannalønir. Lønir og eftirlønir v.m. til ráðharrar eru ásettar í lógarkunngerð nr. 273 frá 20. apríl 2004, sum seinast er broytt við lógarkunngerð nr. 628 frá 8. juni 2016.

Forsætismálaráðharrin fær 125% av nevndu grundupphædd, uttanríkismálaráðharrin, fíggar-
málaráðharrin og 2. ráðharri í statsráðsraðfylgjuni (*statsráds-rækkefølgen*) fáa 110% av nevndu
grundupphædd, meðan aðrir ráðharrar fáa grundupphæddina.¹⁹

Grundupphæddin varð árin 2010-2015 lækkað við 5%, og tað er avgjørt í 2015, at 5%-lækkingin
stendur við til 31. desember 2019.

Samsýningin til ráðharrar í Danmark frá 1. apríl 2016 er:²⁰

Lønarsamsýning, kr.	Mánaðarlig	Árlig
Forsætismálaráðharrin (125% av grundupphæddini)	123.538	1.482.457
Uttanríkis- og fíggar- málaráðharrin og 2. ráðharri í statsráðsraðfylgjuni (110% av grundupphæddini)	108.713	1.304.562
Aðrir ráðharrar (grundupphædd)	98.830	1.185.966

Samsýningin til limir í Fólkatunginum er:²¹

Lønarsamsýning, kr.	Mánaðarlig	Árlig
Formaður í Fólkatunginum	123.538	1.482.457
Fólkatinglimur	53.196	638.351

Er ein ráðharri eisini limur í Fólkatunginum, verður grundupphæddin sum fólkatinglimur drigin frá
grundupphæddini sum ráðharri.

4.3.2 Fríur bústaður og kostnaðarendurgjald

Ráðharrar og fólkatinglimir, sum hava fastan bústað uttanfyri hovuðsstaðarøkið, og sum verða mettir
at hava tørv á einum eyka bústaði í hovuðsstaðnum, fáa eitt árligt bústaðarendurgjald uppá kr. 106.294,
harav kr. 75.924 móti skjalprógvaðum bústaðarútreiðslum og kr. 30.370 til dupult húsarhald uttan
skjalprógv.²²

Bústaðarendurgjaldið er skattafrítt.

Ráðharrar fáa sama kostnaðarendurgjald sum fólkatinglimir til at rinda útreiðslur í sambandi við
starvið. Kostnaðarendurgjaldið er kr. 61.167 um árið tann 1. oktober 2016.²³

Kostnaðarendurgjaldið er skattafrítt.

4.3.3 Ráðharrabilur

Ráðharrar hava møguleika fyri at gera nýtslu av ráðharrabilum við førara. Í einum vegleiðingarskrivi
frá Forsætismálaráðnum eru ásettar reglur fyri m.a. nýtslu av ráðharrabilum.

¹⁹ Sambært § 1, stk. 2 í lógarkunngerð nr. 273 frá 20. apríl 2004.

²⁰ Sambært www.stm.dk: "Hvad tjener en minister?".

²¹ Sambært ft.dk: "Sæts for vederlag for boliggodtgørelse til folketingsmedlemmer... pr. 1. april 2016".

²² Tann 1. oktober 2016.

²³ Fyri fólkatinglimir úr Føroyum og Grønlandi er kostnaðarendurgjaldið kr. 81.555.

Ráðharrabilur er skattafríur.

4.3.4 Samskiftisútreiðslur

Ongir upplýsingar fyrirleggja um mögulega fría samskiftisútgerð.

4.3.5 Fráfaringarløn

Fráfaringarløn verður latin í einum tíðarskeiði svarandi til helvtina av heilum mánaðum, sum viðkomandi til samans hevur verið ráðharri, tó í minsta lagi 18 mánaðir og í mesta lagi 36 mánaðir. Fráfaringarlønin er hin sama sum ráðharralønin. Tó verður virðið av møguligari aðrari inntøku í fráfaringartíðarskeiðinum drigið frá fráfaringarløninum eftir nærri reglum.²⁴

4.3.6 Eftirlønarviðurskifti

Ráðharrar vinna sær eftirlønarrætt á líknandi hátt sum tænaðum hjá statinum, men eftirlønardurin verður tó vunnin munandi skjótari enn hjá tænaðum.

Ráðharrar fáa eftirløn svarandi til eina tænaðum eftirløn á skalatrini 49. Eftirlønardurin verður vunnin soleiðis, at ráðharrar, sum hava sitið minni enn eitt ár, fáa onga eftirløn, meðan teir, sum hava sitið longri, vinna sær eftirløn eftir einum nærri ásettum skala. Ein ráðharri hevur vundið sær rætt til fulla eftirløn aftaná at hava sitið sum ráðharri í 8 ár svarandi til fulla tænaðum eftirløn á skalatrini 49, sum er kr. 319.908 pr. 1. apríl 2015., um hann fer frá áðrenn pensjónsaldur, og kr. 277.360 pr. 1. apríl 2015, um hann er pensionistur, tá ið hann fer frá.²⁵

Eftirlønardurin er 60 ár. Í serligum føri kann eftirløn tó útgjaldast, áðrenn ein ráðharri hevur fylt 60 ár.²⁶

Líknandi reglur eru fyri hjúnaðum eftirløn, men fæst hægsta hjúnaðum eftirløn eftir 12 ára starvstíð. Eisini eru reglur um m.a. barna eftirløn.

4.4 Noreg

4.4.1 Lønarsamsýning

Í Noregi er eins og í Íslandi valt eitt lønarráð, nevnt Stortingets Lønkommission. Ráðið, sum verður valt av Stórtinginum, tekur sær av á hvørjum ári at áseta lønirnar hjá ráðharrum og stórtinglimum. Lønarásetingarnar skulu tó góðkennast av Stórtinginum.

Ráðið hevur ikki um hendi at áseta onnur viðurskifti so sum eftirløn, innivist, bilskipan, kostnaðarendurgjald o.a. Eftirlønarviðurskiftini og fráfaringarløn eru regulerað við lóg, meðan onnur starvviðurskifti í stóran mun verða ásett av forsætismálaráðharranum.

Samsýningin til ráðharrar í Noregi er frá 1. mai 2016:²⁷

²⁴ Sambært § 3 í lógarkunngerð nr. 273 frá 20. apríl 2004.

²⁵ Sambært § 5 í lógarkunngerð nr. 273 frá 20. apríl 2004.

²⁶ Sambært § 4, stk. 1 í Bekendtgørelse af lov om vederlag og pension m.v. for ministre.

²⁷ Sambært Innst. 355 S (2015-2016).

Lønarsamsýning, kr. ²⁸	Mánaðarlig	Árleg
Forsætisráðharrin	109.551	1.314.610
Aðrir ráðharrar	88.990	1.067.879
Stórtingsforsetin	109.551	1.314.610
Stórtingslimir	62.360	748.321

Lønirnar eru ikki beinleiðis knýttar at nøkrum lønarsáttmála á arbeiðsmarknaðinum, men lønarráðið hevur skyldu til at taka atlit at lønargongdini í samfelagnum.

4.4.2 Fríur bústaður og kostnaðarendurgjald

Fyri ráðharrar verða reglur um frían bústað og kostnaðarendurgjald ásettar av forsætismálaráðharranum.

Allir ráðharrar, sum búa meira enn 40 km frá arbeiðsplássinum, kunnu fáa frían bústað í Oslo. Bústaðurin er skattafríur.

Kostpeningur verður veittur, um ráðharri fær íbúð í Oslo, men varðveitir sín bústað á heimstaðnum og ikki leigar hann út. Tá fær hann sama kostpening pr. dag sum embætisfólk fáa á tænastruferðum. Dagpeningurin verður ikki goldin fyri teir dagar, viðkomandi er heima, t.d. í feriu ella høg tíðsdagar.

4.4.3 Ráðharrabilur

Ráðharrar hava ráðharrabil við førara eftir eini líknandi skipan, sum er galdandi í Danmark. Ráðharrabilurin er sum útgangsstøði skattafríur til tænastrukoyring.

4.4.4 Samskiftisútreiðslur

Telesamskifti og telduútgerð er frí.

4.4.5 Fráfaringarløn

Fráfaringarlønin er 1 mánaðarløn, men tó 3 mánaðarlønir, um ráðharrin ikki hevur aðra inntøku, tá ið hann fer úr starvinum.

4.4.6 Eftirlønarviðurskifti

Nýggj eftirlønarlóg varð sett í gildi í Noregi 1. januar 2012.

Sambært hesi lóg rindar arbeiðsgevarin mánaðarlaga góð 10 % av samlaðu samsýningini í ein serligan eftirlønargrunn fyri stórtingslimir og ráðharrar.

Útgjaldið úr eftirlønargrunninum er m.a. tengt at, hvussu leingi goldið er inn í skipanina.

Skiftisskipan er fyri ráðharrar, sum hava vunnið sær eftirlønarrætt eftir gomlu skipanini.

Eftirlønaráldurin er 62 ár ella við óarbeiðsføri.

²⁸ Upphæddirnar eru umroknaðar til kursin tann 14. oktober 2016, sum var 82,51 DKK.

5 Lønarlagið í føroyska samfelagnum

Av arbeiðssetninginum hjá nevndini sæst, at nevndin í sínum tilmæli skal hava atlit at lønarlagnum í landinum yvirhøvur og teirri tign og ábyrgd, sum liggur í størvunum hjá landsstýrisfólkum.

Lønarlagið hjá privatu vinnuni er ikki serliga gjøgnumskygt. Tað finnst ikki beinleiðis hagtøl, sum lýsa viðurskiftini nærri, hvørki tá ið talan er um serstakar (individuellar) sáttmálar ella, tá ið talan er um lønarsamsýning sambært kollektivu sáttmálunum. Kollektivu sáttmálarnir, sum eru galdandi fyri privatu vinnuna, eru minimumsáttmálar, og tað er ikki óvanligt, at einstøku arbeiðsplássini einsæris avtala eina hægri løn/samsýning enn ásett er í kollektiva sáttmálanum.

Tað finnst heldur ikki beinleiðis hagtalsupplýsingar um almenna arbeiðsmarknaðin. Í mun til privata arbeiðsmarknaðin er lønarlagið á almenna arbeiðsmarknaðinum tó meiri gjøgnumskygt við tað, at alment sett starvsfólk eru starvssett við tilvísing til ein kollektivan sáttmála og hartil hoyrandi lønartalvu uttan móguleika fyri at víkja frá hesum (maksimumsáttmálar). Tað ber eisini betri til at fáa upplýst frá almennu arbeiðsgevarunum, hvussu leiðarar og starvsfólk eru lønt.

Fyri at fáa eina fatan av lønarlagnum á privatu og almennu arbeiðsmarknaðinum hevur nevndin fingið til vega upplýsingar frá Hagstovu Føroya um lønarútgjaldingar (A-inntøkur) í november 2016, býtt á høvuðsvinnugreinar og lønarintervallir. Høvuðsvinnugreinarnar eru “Almenn o.o. tænasta”, “Byggivinna o.o. tilvirking”, “Fiskivinna o.o. ráevnisvinna” og ”Privatar tænastrúvinnur”. November mánaði er valdur, tí hesin sambært Hagstovuni er best umboðandi mánaðin á árinum til at gera eina slíka uppperð.

Skal lønarsamsýningin til landsstýrisfólk samanberast við lønarlagið í privatu vinnuni, meta vit, at starvsviðurskiftini hjá landsstýrisfólki best kunnu berast saman við starvsviðurskiftini í privatu tænastrúvinnuni, og tískil verða niðanfyri einans víst tøl frá hesi høvuðsvinnugrein umframt innan almennu tænastrúvinnuni.

Talva 1: Tal av lønarútgjaldingum í privatu tænastrúvinnuni og til almennar tænastrú í november 2016, býtt í lønarintervallir.

Lønarintervallir, kr.	Privatar tænastrúvinnur		Almennar tænastrú	
	Tal av lønar- útgjaldingum	%	Tal av lønar- útgjaldingum	%
0-40.000	9.244	87,2%	13.067	92,7%
40-50.000	734	6,9%	711	5,0%
50-60.000	291	2,7%	141	1,0%
60-70.000	148	1,4%	70	0,5%
70-80.000	69	0,7%	41	0,3%
80-90.000	36	0,3%	28	0,2%
90-100.000	30	0,3%	11	0,1%
100.000-	53	0,5%	22	0,2%
Til samans	10.605	100,0%	14.091	100,0%
Samanteljning 60.000-	336	3,2%	172	1,6%
Samanteljning 70.000-	188	1,8%	102	1,0%

Kelda: Hagstova Føroya

Av talvuni sæst, at mánaðarliga lønarsamsýningin til landsstýrisfólk, sum í dag er 67 tkr., liggur í ovara endanum av lønarútgjaldingunum. Í privatu tænastrúvinnunum eru 3,2 % av mánaðarligu lønunum hægri enn 60 tkr., meðan samsvarandi talið í almennu tænastrúvinnunum er 1,6 %. Hinvegin vísir talvan eisini, at

1,8 % av lønarútgjaldingunum í privatum tænavinninum og 1,0 % av almennu lønunum eru hægri enn núverandi lønin til landsstýrisfólk. Um lønarsamsýningin til landsstýrisfólk skal liggja í ovasta %-bólki, so skal lønin til landsstýrisfólkini hækka við umleið 6 %.

Tað skal viðmerkjast, at tølini omanfyri einans vísa sjálva A-inntøkuna, sum er útgoldin í privatu tænavinnuni í november 2016. Ongar upplýsingar fyriliggja um møgulig eftirlønargjöld ella fríar ágóðar hjá hesum starvsbólki. Heldur ikki er óvanligt, at tað í privatu tænavinnuni verður útgoldið vinningsbýti til eigarar av fyrítøkum, sum samstundis fáa A-inntøku frá fyrítøkuni. Tí skal eitt ávíst fyrivarni takast í hesum sambandi.

Tað lønarlag hjá tí almenna, sum best kann samanberast við samsýning til landsstýrisfólk, er lønarlagið hjá næstu embætisfólkum teirra, t.v.s. lógmansstjóranum og aðalstjórunum, sum samstundis eru hægst løntu embætisfólk í miðfyrisingin í Føroyum.

Lógmansstjórin og aðalstjóranir eru løntir í ávikavist 40. og 39. lønarflokki og fáa harumframt eina mánaðarluga viðbót. Lógmansstjóri og aðalstjórar fáa ikki aðrar samsýningar. Samlaða lønarinntøkan er hendan:

Lønarsamsýning íroknað viðbót, kr.	Mánaðarlig	Árlig
Lógmansstjóri	66.190	794.280
Aðalstjórar	60.771	729.257

Verður lønarsamsýningin til lógmann og landsstýrisfólk samanborin við lønina hjá lógmansstjóranum og aðalstjórunum sæst, at lógmaður fær áleið 13 tkr. meira um mánaðin í lønarsamsýning enn lógmansstjórin og 19 tkr. meira enn aðalstjórar. Landsstýrisfólkini fáa góðar 6 tkr. meira um mánaðin í lønarsamsýning enn aðalstjóranir.

Lógmansstjórin og aðalstjóranir eru settir sum tænavinnur og vinna sær rætt til egineftirløn sambært lóg um tænavinnaeftirlønir²⁹. Tænavinnur røkka fullan eftirlønaráldur, tá ið teir hava starvast í 37 ár sum tænavinnur, aftaná at teir hava fylt 25 ár, men vinna ikki rætt til egineftirløn fyrr enn teir hava verið í starvi sum tænavinnur í minst 10 ár, uttan so at serlig viðurskifti, nevnd í lógini, gera seg galdandi.

Lógmansstjóri og aðalstjórar fáa samskiftisútgerð so sum farteleson, farteldu og internetsamband eftir somu siðvenju sum landsstýrisfólk. Tá ið tey ferðast í tænavinnur, fylgja tey teimum ásetingum um dag-, náttarviðbót og koyripening, sum eru avtalaðar millum Fíggjarmálaráðið og Tænavinnaafelag Landsins.

²⁹ Løgtingslóg nr. 32 frá 5. juli 1971 um tænavinnaeftirlønir.

6 Viðgerð og tilmæli

6.1 Inngangur

Við stóði í frammanfyri standandi gjøgnumgongd av verandi lønarlagi og skipanum í Føroyum og teimum Norðurlondum, sum vit hava samanborið við, verður í stuttum tikið samanum verandi skipan fyri hvørt økið sær. Síðan verður umrøtt, hvørt verandi skipan er hóskandi, samanborið við samfelagsgongdina síðani verandi skipan varð sett í gildi, og umrøtt verður um samfelagslig atlit tala fyri, at broytingar verða gjørdar.

At enda verða niðurstøða og tilmæli gjørd fyri einstøku økini.

6.2 Grundarlagið undir samsýning til lögmann og landsstýrisfólk

Samsýningin til lögmann og landsstýrisfólk hevur síðani 1976 verið ásett við stóði í lønartalvunum hjá tænaðum landsins.

Javnan hevur verið ført fram, at tað kann vera ein trupulleiki, at samsýningin til landsstýrisfólk verður ásett við grundarlagi í lønartalvuni hjá tænaðum, tí landsstýrið sum samráðingartur óbeinleiðis kann hava ávirkan á sína egnu samsýning.

Um hugt verður at gongdini í lønarlagnum hjá tænaðum tey seinastu árin³⁰ sæst, at gongdin í stóran mun hevur verið sum á almenna arbeiðsmarknaðinum annars. Orsøkin til hetta er, at lønarsamráðingar sum oftast beinleiðis ella óbeinleiðis verða ávirkaðar av gongdini í samfelagnum sum heild, eisini av lønarlagnum hjá øðrum fakkólum. Sigast kann sostatt, at hóast skiftandi landsstýri síðani 1976 móguliga hava havt ein teoretiskan móguleika at ávirka sína egnu samsýning, so eru ongar ábendingar um, at hetta hevur verið ein veruligur trupulleiki.

Um vit samanbera við skipanir í grannalondum okkara, so hevur Grønland somu skipan, har samsýningin til landstings- og landsstýrislimir er tengd at lønartalvuni fyri tænaðum. Í Danmark er serlig lóg galdandi fyri samsýning til ráðharrar, men upphæddirnar í lógini verða javnaðar á sama hátt sum tænaðumalønirnar. Í Íslandi og Noregi eru hinvegin sett serlig lønarráð við lóg at taka sær av at viðgera og mæla til samsýningar til ting- og stjórnarlimir.

Nevndin metir ikki, at tað er nakað, sum talar fyri at broyta skipanina.

Nevndin mælir til, at lønartalvan hjá tænaðum landsins framvegis skal verða grundarlagið undir lønarsamsýningini til lögmann og landsstýrisfólk.

6.3 Lønarsamsýning til lögmann og landsstýrisfólk

Eftir galdandi lóg, sum kom í gildi á heysti 2015, fær lögmaður samsýning svarandi til 130% av lønini í 40. lønarflokk í lønartalvuni fyri tænaðum landsins, svarandi til kr. 951.300 árliga, meðan

³⁰ Á www.fmr.fo/lonardeildin/semjur/galdandi-semjur/ sæst aftur til 1999, at sami karmur hevur verið nýttur til allar almennar lønarsáttmálar.

landsstýrisfólk fáa samsýning svarandi til 110% av lönini í 40. lönarflokk í lönart Alvuni fyri tænastrumenn landsins, svarandi til kr. 804.946 árliga.

Áðrenn lógarbrovtingina fekk lögmaður samsýning svarandi til 40. lönarflokk í lönart Alvuni fyri tænastrumenn landsins, tá svarandi til kr. 693.778 árliga, meðan landsstýrisfólk finga samsýning svarandi til 38. lönarflokk í lönart Alvuni fyri tænastrumenn landsins, tá svarandi til kr. 590.294 árliga.

Brovtingin varð gjørd sambært tilmæli frá tásitandi nevnd at geva lögmanni tilmæli um samsýningar og eftirløn landsstýrismanna v.m.

Brovtingin hevði við sær eina munandi lönarhækkkan. Samstundis vóru tó eisini aðrar brovtingar gjørdar, sum høvdu við sær, at borðfæið varð strikað, og at eftirlønin varð broytt frá at vera tænastrumannaeftirløn til at vera ein eftirlønarpúpsparing.

Uppgávan hjá nevndini er at meta og koma við tilmæli um, hvør samsýning er hóskandi.

Av lógini framgongur, at nevndin í sínum tilmæli skal hava atlit at lönarlagnum í landinum yvirhøvur og teirri tign og ábyrgd, sum liggja í størvunum.

Nevndin, sum sat í 2013 metti, at í mun til ta tign, ábyrgd og tann leiklut, sum lögmaður og landsstýrisfólk hava sum landsins leiðsla, so er tað lönarlagið á leiðslustøði, ið samanberast skal við. Nevndi valdi tískil at samanbera við lönarlagið hjá leiðslum innan almennu fyrisitingina og leiðslum innan tað privata vinnulívið. Nevndin greinaði hetta í álitinum.

Tað skal sum áður nevnt gerast vart við, at samanbering av beinleiðis lönarsamsýning hjá landsstýri við beinleiðis lönarsamsýning til aðrar samfelagsbólkar ikki gevur eina rættvísandi mynd og tí má takast við ávísnum fyrivarni.

Verandi skipan er heilt nýggj og okkara gjøgnumgongd vísir, at lönarlagið hjá lögmanni og landsstýrisfólkum liggur á leið har, sum undanfarna nevnd mælti til, at hetta átti at liggja. Heilt neyvt vísir greiningin hjá nevndini, at í dag átti lönin at verið hækkað við 6%, um lönin hjá landsstýrisfólkum skal liggja í ovasta %-bólki, sum samanborið verður við, sí kapittul 5.

Samanborið við grannalond okkara, liggur lönin hjá lögmanni og landsstýrisfólkunum framvegis í lægra endanum, hon líkist mest lönarlagnum í Grønlandi.³¹

Nevndin metir hóast hetta, at verandi lönarlagið er hóskandi.

Nevndin mælir til, vísandi til stutta tíðarskeiðið, sum er runnið síðani seinasta lógarbrovtingin kom í gildi, at brovtingar ikki verða gjørdar í lönarlagnum hesum viðvíkjandi.

6.4 Fríur bústaður, kostnaðarendurgjald og ferðing

Hevur lögmaður fastan bústað uttan fyri høvuðsstaðarøkið, kann hann flyta til høvuðsstaðin í ein bústað, sum landið rindar.

³¹ Sí fylgiskjal 2.

Viðvíkjandi landsstýrismonnunum, so kann lögmaður játta landsstýrisfólkum endurgjald fyri útreiðslur til bústað í høguduðstaðnum, um viðkomandi í starvstíðini hevur fastan bústað, har tað ikki er landfast, ella serlig viðurskipti gera seg galdandi. Fyri hvørt landsstýrisfólk verður í mesta lagi endurgoldið, móti kvittan, upp til kr. 10.000 pr. mánað fyri húsaleigu, el og hita.

Sum nú er, fær einki landsstýrisfólk endurgjald eftir hesi skipanini. Vísandi til, at skipanin tykist gjøgnumskygd, rímlig og til stutta tíðarskeiðið, hendan skipanin hevur verið í gildi, mælir nevndin til, at hendan skipanin fyríbils heldur áfram.

Sambært §1, stk. 4, í løgtingslóg um samsýning og eftirløn landsstýrismanna, fáa lögmaður og landsstýrisfólk, sum ikki eru úr Tórshavn, Hoyvík, Argjum ella Hvítanesi, afturat lønini árligt kostnaðarendurgjald, grundað á reglurnar um endurgjald til tænastu- og starvsmenn.

Kostnaðarendurgjaldið er skattskyldugt og verður útgoldið mánaðarliga saman við lønarsamsýningini. Landsstýrisfólk hava eins og onnur rætt til ferðastuðul, sum ikki er skattskyldugur. Hesin verður mótroknaður í kostnaðarendurgjaldinum.

Sum áður nevnt eru tað trý landsstýrisfólk, sum fáa kostnaðarendurgjald í lötuni.

Vísandi til, at skipanin tykist gjøgnumskygd, rímlig og til stutta tíðarskeiðið, hendan skipanin hevur verið í gildi, mælir nevndin til, at hendan skipanin fyríbils heldur áfram.

Landsstýrisfólk fáa ferðastuðul sambært løgtingslóg nr. 93 frá 6. juni 1997 um stuðul til ferðaútreiðslur. Ferðastuðulin, sum ikki er skattskyldugur, verður mótroknaður í kostnaðarendurgjaldinum.

Nærri reglur um ferðing hjá landsstýrisfólkum í embætisøringum skulu sambært §1, stk. 6, í løgtingslógini um samsýning og eftirløn landsstýrismanna ásetast í kunngerð. Hetta er ikki gjørt enn.

Nevndin minnir á, at nærri reglur um ferðing hjá landsstýrisfólkum í embætisøringum sambært lógini skulu ásetast í kunngerð.

6.5 Samskiptisútreiðslur

Sambært §1, stk. 5 í løgtingslógini um samsýning og eftirløn landsstýrismanna útvegar og rindar landið fyri allar neyðugar samskiptisútreiðslur.

Nærri reglur um samskiptisútreiðslurnar skulu sambært §1, stk. 6, ásetast í kunngerð. Enn er tó eingin kunngerð sett í gildi hesum viðvíkjandi.

Nevndin minnir á, at nærri reglur um samskiptisútreiðslurnar hjá landsstýrisfólkum sambært lógini skulu ásetast í kunngerð.

6.6 Fráfaringarløn

Eftir verandi skipan hava landsstýrisfólk rætt til fráfaringsløn í 3 mánaðir, eftir at tey eru farin úr starvinum, um tey hava verið í landsstýrinum í styttri enn 1 ár. Er starvstíðarskeiðið longri enn 1 ár, verður veitt fráfaringsløn í 6 mánaðir.

Fær landsstýrisfólk í fráfaringslønarskeiðnum samsýning ella bíðipening sum lögtingsfólk, verður hendan inntøkan mótroknað í fráfaringslønini. Onnur mógulig inntøka verður ikki mótroknað.

Nevndin metir, at landsstýrisfólk, sum eru farin frá, ikki eiga at fáa tvær almennar lønir í senn í meiri enn 3 mánaðir.

Nevndin mælir tí til, at øll almenn løn verður móttroknað í fráfaringslønini, um so er, at fráfaringsløn verður veitt í eitt tíðarskeið, sum er longri enn 3 mánaðir.

6.7 Eftirlønarviðurskipti

Áðrenn lógarbroytingina í 2015 høvdu landsstýrisfólk rætt til egin eftirløn, tá ið viðkomandi hevði verið landsstýrisfólk í minsta lagi eitt ár samanlagt.

Hægsta eftirlønin hjá hesum landsstýrisfólkunum er 60% av eftirlønargevandi lønini í tí lønarflokki, sum landsstýrisfólk eru samsýnt eftir, tá ið viðkomandi fer úr starvi. Rætturin til fulla eftirløn varð vunnin eftir 8 ára starvstíð.

Aftaná lógarbroytingina í 2015 rindar landið upp í 15% av lønarsamsýningini, sum lögmaður og landsstýrisfólk fáa, afturat í eftirløn í eina eftirlønarskipan, sum er góðkend av landsstýrinum.

Eftirlønarprosentið verður ásett í mun til, hvussu leingi landsstýrisfólkið hevur verið landsstýrisfólk eftir gomlu skipanini og í mun til, hvussu leingi landsstýrisfólk hevur sitið á tingi (fylgiskjal 1).

Nevndin metir, at skipanin er greið og skynsam, tí virðið samsvarar við eftirlønarskipanir og eftirlønarskæðið í samfelagnum annars, og tí útreiðslurnar av eftirlønarskipanini eru gjøgnumskygdar og kendar.

Nevndin mælir til, at hendan skipanin heldur áfram.

7 Keldulisti

7.1 Lógartilfar

Kunngerð nr. 108 um gildiskomu av lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um samsýning og eftirløn landsstýrismanna v.m. (Endurskoðan av samsýning og eftirløn landsstýrismanna) o.a.

Lögtingslóg nr. 71 frá 19. mai 2014 um broyting í lögtingslóg um samsýning og eftirløn landsstýrismanna v.m.

Lögtingslóg nr. 77 frá 6. mai 2003 um nevnd at geva lögmanni tilmæli um samsýningar og eftirløn landsstýrismanna v.m.

Lögtingslóg nr. 10 frá 8. januar 1993 um samsýning og eftirløn landsstýrismanna v.m., sum seinast broytt við kunngerð nr. 108 frá 15. september 2015

Lögtingslóg nr. 12 frá 18. februar 1999 um samsýning og eftirløn lögtingsmanna

Lögtingsmál nr. 73/1998: uppskot til lögtingslóg um samsýning og eftirløn lögtingsmanna og Undirnevndarálit um samsýning lögtingsmanna

Lögtingsmál nr. 26 frá 1992 um samsýning lögtingsmanna v.m.

Lögtingsmál nr. 25 frá 1992 um samsýning og eftirløn landsstýrismanna v.m.

Lögtingsmál nr. 36 frá 1986 um broyting í lögtingslóg um samsýning landsstýrismanna (ikki viðtikin)

Lögtingsmál nr. 115 frá 1976 um samsýning landsstýrismanna

Lögtingsmál nr. 114 frá 1975 um samsýning lögtingsmanna

Lögtingslóg nr. 39 frá 1971 um samsýning landsstýrismanna

Lögtingslóg nr. 32 frá 5. juli 1971 um tænarumannaeftirlønir

7.2 Annað tilfar

Álit um samsýning og eftirløn v.m. til landsstýrismenn 2005

Álit um samsýning og eftirløn v.m. til landsstýrismenn 2009

Álit um samsýning og eftirløn v.m. til landsstýrismenn 2012

Lønarahagtøl fyri november 2016 frá Hagstovu Føroya

7.3 Heimasíður

www.fmr.fo/lonardeildin/fakfelog/

www.logir.fo

www.logting.fo

www.inatsisartut.gl

www.lovgivning.gl

www.althingi.is

www.kjararad.is

www.lsr.is

www.ft.dk

www.retsinfo.dk

www.stm.dk

www.modst.dk

www.lovdato.no

www.regjeringen.no

www.stortinget.no

www.akademikerne.no

www.spk.no

Fylgiskjøl

Skjal 1 Talva við eftirlønargjaldprosent

Skjal 2 Yvirilit við galdandi lønar- og eftirlønarsamsýning í Føroyum, Grønlandi, Íslandi, Danmark og Noregi.

Fylgiskjal 2

Samanbering av l n og eftirløn

Starvsheiti	L�gma�ur/ stj�rnarlei�ari	Landsst�yrisf�lk/ ráðharri	Tingforma�ur	Tinglimur
Føroyar				
L�n	79.275	67.079	79.275	37.866
Eftirløn	15%	15%	TM eftirløn	TM eftirløn
Gr�nland				
L�n	89.067	72.146	89.067	36.073
Eftirløn	10+5%	10+5%	10+5%	10+5%
Ísland				
L�n	87.809	79.358		44.937
Eftirløn	11,5-+4%	11,5-+4%		11,5-+4%
Danmark				
L�n	123.538	98.830	123.538	53.196
Eftirløn	TM eftirløn	TM eftirløn	TM eftirløn	TM eftirløn
Noregi				
L�n	109.551	88.990	109.551	62.360
Eftirløn	12%	12%	12%	12%

GG: Her er einans talan um l n og eftirløn

Aðrar samsýningar enn l n, eitt nú kostnaðarendurgjald, r  harrabilur v.m. fj lt tta hesa myndina munandi